

(Vall de Camprodon). — ⁴ El sentit originari de *fer nona* devia ser 'fer la sesta'; cf. *faire de la nonne* en francès dialectal (FEW VII, 189a); *fer non* o *fer non-non* 'dormir les criatures' (Belv. 1805) són variacions del llenguatge infantil; *nona* 'la son, acte de dormir (un infant)', usual en moltes parts (veg. *AlcM*), *nona* 'bres' (recollit a Vic, *BDC* xx, 307); notem a més *fer noni* o *noni-noni* o *nono* o *nonó* 'dormir', veg. *AlcM*; no hi ha cap dubte que el llenguatge expressiu va causar proliferació d'aquestes formes. — ⁵ *DAG*, en dóna un exemple d'un text del S. xv. — ⁶ Cf. segons *DAG*, el val. JEsteve (1472) duu *nonanta* en el seu *Liber Elegantiarum*; l'ALF, carta 1114, registra *nonanta* a les localitats d'Oleta i Illa del Tet (Confient). — ⁷ En la poesia del català Cerverí de Girona, escrita en occità, figura *noranta* (poema 110, vv. 7, 13) segons l'edició de Riquer, que usa el ms. C; però com el ms. R té al vers 7 *novanta*, la forma *noranta* pot ser una mala lectura de Riquer d'una forma *nouanta* o *nonanta*, escrita poc clarament. Notem que *nouanante*, que viu avui en el parlar de La Teste (Moureau, p. 6), suposa una base *nouananta, resultat per la seva part d'un encreuament de *nonanta* amb *nouanta*. Mistral, *TdF* II, 416c, dóna *nouranto*, *nor-* de Niça, *nonanto* (rod.), *nounanto*, *noun-* (mars.). — ⁸ Una forma *novanta* es dóna a l'extrem occidental (Ribag., Fraga, Tamarit de Ll. etc.); veg. *AlcM*, s. v.

NOU, -VA, del llatí *nōvus*, -A, -UM, id. □ 1.ª doc.: ³⁰ orígens de l'idioma (Llull etc.).

Mot usual en totes les èpoques i ben documentat (veg. *AlcM*); aquí ens referirem només a alguns fets cronològics i certs altres detalls. L'accepció de 'ser nou (en un càrrec)' apareix ja en Lacav. (1696), en la de 'ser nou (en un lloc)' en Lab. 1839. La locució adverbial *de nou* 'recentment' (com en la frase *pinta de nou*) figura en el *Llibre del coch* del Mestre Robert (1520), on es parla de «l'olla estanyada *de nou*»; és ben vivaç avui la locució adverbial *de nou en nou* 'essent nou del tot'; ² *de nou* equivalent a 'de novetat' en la frase *haver-hi (res) de nou* es troba ja en *Curial*: «Curial --- canbià's tot, perdent la color, de què l'emperador li dix: —Què és açò, Curial? *Ha-y res de nou?*» (ed. *NCL* I, 95.4); *venir de nou* 'sobrevenir una cosa inesperada' fou testimoniada ja en el S. XIV (*DAG*).

La locució adverbial *de nou* 'una altra vegada, per segona vegada' també era de l'època medieval: «l'ànima d'aquella senyora era tan aflicta, que no podia rebre consolació alguna, e, com algun poch hagués callat, tornava *de nou* a plorar» (*Curial* III, 104.2); *de bell nou* id., amb l'intensiu *bell*, des del *Procés de les Olivés*, v. 762 (fi del S. xv); en el *ThPu*. (1575) figura: «Camp qui *de nou* se trau: ager noualis» (p. 79) etc. Aquesta locució, que es dóna també en altres llengües romàniques, és la continuació del ll. vg. *DE NŌVO*, que, per la seva banda, fou fet per recomposició del llatí *DENŪO* id.

Nou s'usa com a substantiu en el sentit de 'brot nou que surt després de podar l'arbre' a Tortosa ⁶⁰

(*BDC* III, 30) i a València (Escrig 1851, s. v., duu: *ti-rar els abres nous, el nou dels abres*). Interessa notar encara un detall fonètic. El vocalisme d'aquest mot, amb *o* oberta en tot el territori segons l'evolució normal, presenta una *o* tancada o *o* mitjana, en la forma del masculí, en una zona que s'estén, poc més o menys, des de Morella fins al Pla de Quart prop de la ciutat de València.³ En aquella regió hi ha doncs un contrast entre *noü* o *nou* (m.) i *nova* (f.).

DERIV.: *Nova* 'notícia': com en el llenguatge actual fou sovint usat en plural: «lo qual cardenal tenia en gran pagament l'apostoli e ls cardenals de novelles e de *noves* qui li venien tots dies de diverses parts del món» (Llull, *Blanq.*, *NCL* II, 219.23); ⁴ Jaume I «ven-gueren-nos dues galees e demanam-los de *noves* de l'estol» (*Cròn.*, cap. 57, Col. Pop. Barc. II, 22); *demanar de noves* figura també en un doc. de 1330, i ha continuat a les Balears amb valors molt semblants.⁵ En un altre passatge de Jaume I, *noves* té l'accepció de 'raons, paraules': «E sobre açò abeliren nos tan ab beles *noves* e paraules, que nós hi entram en l'altre dia» (*Cròn.*, cap. 22, I, 58),⁶ i simplement 'paraules, la frase' en J. Pujades, *Dietari* I, 1601-5, p. 218; d'on la locució *prendre les noves* 'prendre la paraula', 'posar-se a parlar' en BMetge (*Somni*, *NCL*, p. 90.6) i en *Tirant* (*AlcM*). En la forma singular apareix poc sovint: ⁷ 1429; en *Hist. Paris e Viana*; en *Jacob Xalabín*: «E stant en aquesta smeginació, sí vench *nova* que lo senyor de Satalia venia aquí» (*NCL*, 95.3); «Des que só partit d'aquí no he sabuda neguna *nova* de vós» (*Epist. Segle XV*, *NCL*, p. 129.1)⁸

En el llenguatge antic, *noves* va tenir un descabdel·lament semàntic bastant variat en una sèrie de locucions verbals: *aver noves* 'tenir discussions, disputes' [Alart, *InvLC*, en dóna un ex. de 1270, i altres de 1359, 1396 etc.; notem el següent ex. de Muntaner: «Sí que per aquestes paraules *hagen* grans *noves* amb-dosos germans, e muntara a més si no fos lo pare --- qui els partí» (*Cròn.*, cap. 103, III, 24.4)]; ⁹ *prendre's de noves* 'barallar-se' [doc. de 1306-1309, en Russell-Gebbett, *Med. Cat. Ling. Texts*, Oxford 1965, 142.10]; *moure de noves* 'provocar a discussió' [Muntaner, *Cròn.*, cap. 239, VI, 104.27]; *fer noves* (d'un fet) 'parlar-ne molt' [1445, en *Lletres de Batalla*, ed. *NCL* III, 33.2]; *fer noves* 'entretenir-se, perdre el temps' [Desclot, *Cròn.*, cap. 136, ed. *NCL* IV, 113.4; Muntaner, cap. 89, II, 69.6]; *estar en noves* id. [*Tirant*, *DAG*]; *metre en noves* 'donar conversa, entrar en conversa' [Llull, *Blanq.*, *NCL* I, 115.19]; *posar en noves* id. [Eiximenis, *Contes i Faules*, *NCL*, 32.20; *Tirant*: «Però la reyna Morgana prestament lo conegué e *posà'l en noves*» (*DAG*), que duu tres exs. més del mateix text)]; ¹⁰ *Tenir a noves* 'tenir entretingut' [1325; Pere Cerimoniós, *Cròn.*; *Tirant* (quatre exemples, *DAG*.)]; *menar per noves* 'entretenir amb bones paraules o promeses' [Reixac, *Questa*, 135.24], actualment es diu *fer passar amb noves* a l'Empordà i Menorca (*AlcM*). Sentits i locucions semblants en occità antic (veg. Levy, *PSW*).

Notem a més que *noves* amb el seu sinònim *nove-*